

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

1/S-son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5/1 (5) - 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahammadovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafuz Sabitxonovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalar oliy kengashi huzuridagi Sudyalar oliy maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo‘limi psixologik xizmat boshlig‘i.

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po‘latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo‘tayeov Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O‘zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro‘yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo‘yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Мадреймов Фархат Махсетбаевич</i> СОЦИАЛЬНАЯ ПОЛИТИКА В КАРАКАЛПАКСТАНЕ В 1920-1924 ГОДАХ	12-18
<i>Алимджанов Бахтиёр Абдихакимович</i> АНТРОПОЛОГИЯ ИМПЕРСКОЙ ВЛАСТИ: ХАКЕНТСКИЕ ЗЕМЛИ И АДВОКАТ С. ЛАПИН	19-23
<i>Чориев Шохрух Холтура угли</i> ИСТОРИОГРАФИЯ БАНКОВСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ТУРКЕСТАНСКОГО ГЕНЕРАЛ- ГУБЕРНАТОРСТВА В 40-90-Е ГОДЫ ХХ ВЕКА	24-35
<i>Najmiddinov Boburmirzo Zuhridin o'g'li</i> SOVET HOKIMIYATINING 1917-1943-YILLARIDA O'ZBEKISTON SSR DA AMALGA OSHIRGAN DINIY SIYOSATI	36-43
<i>Esonova Nilufar</i> SANOAT SOHASIDA XALQARO HAMKORLIK MUNOSABATLAR TARIXINING O'RGANILISHI: TAHLIL VA NATIJALAR (1991-2018-YILLAR)	44-47
<i>Qarshiyev Ahmad, Jumayev Abdimo'min, Bebitov Maqsud</i> DENOV BEKLIQIDA MAVJUD JOY NOMLARIGA OID MULOHAZALAR	48-55
<i>Qurbonov Abbos</i> MUSTAQILLIKNING DASTLABKI YILLARIDA QASHQADARYODA YENGIL SANOAT SOHASIDA AMALGA OSHIRILGAN ISLOHOTLAR VA ULARNING NATIJALARI	56-59
<i>Abduraimova Sabohat Ergash qizi</i> BUXORO AMRLIGI DAVRIDA CHIROQCHI BEKLIQI AHOLISINING TURMUSH TARZI	60-65

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Karjavova Xurshida Abdumalikovna</i> MAHALLA INSTITUTINING IJTIMOY-IQTISODIY RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	66-73
<i>Pardayev Erkin Egamberdi o'g'li</i> XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA SIFATNI BOSHQARISHNING INNOVATSION USULLARI	74-82
<i>Palvanbayev Umidbek O'ktam o'g'li</i> O'ZBEKISTON POCHTA BOZORIDA XUSUSIY POCHTA KORXONALARINING TUTGAN O'RNI (BTS, DMS, EMU POCHTALARI MISOLIDA)	83-86
<i>Чинорова Шаҳодат Мансур кизи, Нормуродов Хусан Эшмаҳматович</i> ЗНАЧЕНИЕ ТАРГЕТИРОВАНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В РАЗВИТИИ РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ	87-93
<i>Gabriel Ayodeji Ogunmola</i> GREEN BONDS: FINANCING RESOURCE CONSERVATION FOR A SUSTAINABLE FUTURE IN FARMING IN UZBEKISTAN	94-108

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Rashidova Dilfuza Ganievna</i> XIX ASR O‘ZBEK SHOIRALARINING IJODIDA GUMANISTIK G‘OYALAR VA IJTIMOY-FALSAFIY QARASHLAR	109-113
<i>Ochilova Nigora Ruzimuratovna</i> GENDER TENGLIGINI TA‘MINLASHNING IQTISODIY-IJTIMOY OMILLARI	114-118
<i>Samadov Jonmurod</i> JALOLIDDIN RUMIY ASARLARIDA FALSAFIY TUSHUNCHALAR VA ULARNING ILMIY–METODOLOGIK TAHLILI	119-123
<i>Kdirbaev Baxadir Berdaxovich</i> AXBOROT JAMIYATI VA MEDIA-MADANIYATNING NAZARIY-FALSAFIY TUSHUNCHASI	124-131
<i>Kurbanbaeva Ulbosin Jumag‘alievna</i> EKOLOGIK XAVFSIZLIK TUSHUNCHASINING MOHIYATI VA XUSUSIYATLARI	132-136
<i>Narzukulova Ferangiz Rustamjonovna</i> ILMIY TIL VA FALSAFIY TERMINOLOGIYA: SHAKLLANISH VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	137-141
<i>Xolmirzaev Xurshid Nakibillaevich</i> IJTIMOY-KASBIY FAOLIYAT JARAYONIDA SUN‘IY INTELLEKTNING INSON SALOHIYATIGA TA‘SIRI	142-148
<i>Султанов Бахтиёр Бахтиёрович</i> ОБРАЗ ФИЗИЧЕСКОЙ РАЗВИТОЙ, ГЕРОИЧЕСКОЙ ЛИЧНОСТИ В ЭПОХУ АНТИЧНОСТИ	149-153
<i>Bozorov Suxrob Komilovich</i> MA‘NAVIY TRANSFORMATSIYANING ISTIQBOLLARI: INNOVATSION G‘OYA VA LOYIHALAR	154-157
<i>Kimsanbayeva Shaxnoza Bakridinovna</i> MILLIY O‘ZLIK VA DINIY BAG‘RIKENGLIK: ZAMONAVIY JAMIYATDAGI O‘ZARO TA‘SIRLAR	158-163
<i>Muxamedjanova Lalixon</i> GLOBALASHUV VA MADANIYATLARARO ARALASHUV	164-172

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>Isanova Feruza Tulqinovna</i> INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDAGI XALQARO HUQUQ SOHASIGA OID LEKSIK BIRLIKLARNING DIAKRON TADQIQI	173-180
<i>Mahmudova Umida Ural qizi</i> INTERNET DISKURSIDA FOYDALANILADIGAN EMOJILARNING LISONIY VA MADANIY JIHATLARI	181-189
<i>Madalov Navruz Ergashevich</i> IMPORTANT SUBJECTS OF COMPARATIVE AND CONTRASTIVE PHILOLOGICAL STUDIES AND TRANSLATION DIFFICULTIES OF STRUCTURAL–SEMANTIC MODELS OF PROVERBS	190-194
<i>Ubaydullayev Normuhammad Xasanovich</i> XOTIRANOMALARDA ZAMON VA MAKON MASALASI	195-198

<i>Ochilova Habiba Akramovna</i> ISSUES IN THE CLASSIFICATION OF QUESTION SENTENCE TYPES IN LINGUISTICS ...	199-207
<i>Muxammadiyeva Mashxura, Amirqulova Gulxayo</i> FILOLOGIK TADQIQOTLARNING ZAMONAVIY TIBBIY TARJIMA VA TALQINGA TA'SIRI	208-213
<i>Karabaeva Barno Bobir qizi</i> A COMPARATIVE ANALYSIS OF METAPHORICAL EXPRESSIONS REFLECTING PERCEPTION IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES	214-219
<i>Axunbabaeva Narqiza Xamidjanovna</i> ЛИНГВОПРАГМАТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ПЕРЕВОДОВ ИСТОРИЧЕСКИХ И АРХАИЧНЫХ СЛОВ В ДОКУМЕНТАЛЬНО-ИСТОРИЧЕСКОЙ ПОВЕСТИ «ВЛАСТИТЕЛЬ СЕМИ СОЗВЕЗДИЙ»	220-226
<i>Turdaliyeva Shahnoza O'ktamovna</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI SON-GIBRID MAQOLLARNING LEKSIK-SEMANTIK TAHLILI	227-236
<i>Mansurova Shohista Isroilovna</i> OT OBRAZI TUSHUNCHASI (ZAMONAVIY O'ZBEK VA JAHON ADABIYOTI MISOLIDA)	237-241
<i>Davranov Akmal Akramjonovich</i> IJTIMOIY TENGLIK TUSHUNCHASI (INGLIZ UTOPIYALARI VA O'ZBEK DOSTONLARI MISOLIDA)	242-246
<i>Yuldasheva Aziza Yuldashevna</i> TARJIMASHUNOSLIKDA PRAGMATIKANING O'RNI	247-252
<i>Mirvaliyeva Malika Zoid qizi</i> SEMANTIKANING TARJIMADAGI AHAMIYATI	253-257
<i>Sidiknazarova Zulfiya Mirsharapovna</i> JADID ADABIYOTI VA MODERNIZATSIYA JARAYONLARI	258-262
<i>Ruzibayeva Aziza Kahramanovna</i> THE MOOD OF LONGING FOR FREEDOM IN THE AGE OF BYRON	263-266
<i>Narzikulova Rayhona Ahmadovna</i> THE PRAGMATIC FUNCTIONS OF IRONY	267-271
<i>Najmiddinov Muhammadjon</i> O'ZBEK TILIDA KO'P MA'NOLILIK, SINONIMIYA, OMONIMIYA VA ULARNING ELEKTRON TEZAVRUSDA AKS ETISHI	272-278
<i>Achilov Oybek Rustamovich</i> LEKSIK-SEMANTIK DEVIATSIYA ILGARI SURISH VOSITASI SIFATIDA	279-284
<i>Tashpulatova Mukambar Axmetovna</i> KOMPYUTER LINGVISTIKASI VA SUN'IY INTELLEKTNING TILGA TA'SIRI	285-289
<i>Normamatov Farrux, Toshpo'latova Xusniya</i> GLOBAL KESIMDA INGLIZ MADANIYATINING LINGVOKULTUROGIK JIHATLARI	290-293
<i>Shonazarova Gulnoza, Madiyeva Madina</i> THE ROLE OF INTERNET RESOURCE IN IMPROVING TEACHING FOREIGN LANGUAGE: METHODOLOGICAL ANALYSIS AND PRACTICAL RECOMMENDATIONS	294-297

<i>Jo'rayeva Lola Tolibdjonovna</i> IJTIMOIY TARMOQLARDA NEOLOGIZMLARNING BUGUNGI KUNDAGI QO'LLANILISHI	298-302
<i>Saitxanova Aziza Xolmuxamedovna</i> TA'M VA TIL O'RTASIDAGI MUVOZANAT: TAOM DISKURSINING TARJIMA QIYINCHILIKLARI VA YECHIMLARI	303-307
<i>Axmedov Shaxzod, Nazarov Vafokul</i> NEOLOGIZMLAR TADQIQI TARIXIGA DOIR	308-312
<i>Mustafayeva Sojida Ulashevna</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARDA MERONIMIK MUNOSABATLI SO'ZLARNING LEKSIKOGRAFIK TALQINLARI	313-321
<i>Buriyeva Muxayyo Zokir qizi</i> COMPARATIVE ANALYSIS OF MEAT IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES	322-326
<i>Berdiqulova Shaxnoza Ruziqulovna</i> YORDAMCHI SO'ZLARNING SHAKLIY XUSUSIYATLARIGA KO'RA TURLARI VA YASALISHI: BOG'LOVCHILAR	327-330
<i>Shokirova Gulbahor Alimovna</i> NEMIS TILINI O'QITISHDA YANGI YONDASHUVLAR	331-334
<i>Najmidinova Nafisa Ulja qizi</i> O'ZBEK TILIDA SO'ZLASHUVCHILARGA ITALYAN TILINI O'RGATISHDAGI MUAMMOLAR VA ULARNING YECHIMLARI	335-339
12.00.00 - YURIDIK FANLAR	
<i>Утемуратов Махмут Ажимуратович</i> СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ ТРАНСФОРМАЦИИ ПРАВА (ОТ ТРАДИЦИОННОГО К ЦИФРОВОМУ ПРАВУ)	340-344
<i>Masadikov Sherzodbek</i> ENFORCEMENT OF ARBITRATION AGREEMENT UNDER UZBEK LAW	345-351
<i>Alieva Kamola Ravshanovna</i> ONLINE GENDER-BASED VIOLENCE IN UZBEKISTAN: GAPS IN LEGISLATION AND THE PATH FORWARD	352-363
<i>Utebaev Salamat Maqsetbay o'g'li</i> KONTRABANDA UCHUN JAVOBGARLIK TO'G'RISIDAGI QONUNCHILIK EVOLYUTSIYASI: TARIXIY-HUQUQIY TAHLIL	364-372
<i>Ходжаева Ширин</i> ЮРИДИЧЕСКАЯ ПРИРОДА ВСЕМИРНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ В СИСТЕМЕ МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА	373-378
<i>Каюмова Асаля Султномуродовна</i> ЭЛИТА ИНДУСТРИИ ВЕНЧУРНОГО КАПИТАЛА	379-384
<i>Mirzaraximov Baxtiyor, Shokirov Bobur</i> ZAMONAVIY TASHKILOTLARDA KIBERXAVFSIZLIK STRATEGIYALARINING SHAKLLANISHI VA SAMARADORLIGI: MA'LUMOTLARNI HIMOYA QILISH CHORALARINING RIVOJLANISHI VA NATIJADORLIGI TAHLILI	385-392

<i>Суннатиллаева Сарвиноз Иззатулло кизи</i> ДИСКРЕЦИОННЫЕ ПОЛНОМОЧИЯ В ЕВРОПЕЙСКОМ СОЮЗЕ И СОВЕТЕ ЕВРОПЫ: ПРЕДЕЛЫ, КОНТРОЛЬ И СУДЕБНАЯ ПРАКТИКА	393-400
<i>Dilboboyev Nozimbek</i> CHET ELLIK INVESTORLARNING HUQUQIY MAQOMI HAMDA ULARNI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASH BO'YICHA IMTIYOZ VA PREFERENSIYALAR BERISH	401-406
<i>Raximbayev O'tkir Fayzullayevich</i> YANGI O'ZBEKISTONDA TURIZM SOHASIDAGI QONUNCHILIKNI TAKOMILLASHTIRISH MASALASIGA NAZAR	407-414
<i>Ubaydullayev Abror Qutpilla o'g'li</i> HOZIRGI ZAMON ISLOM MOLIYA HUQUQI VA AN'ANAVIY HUQUQIY TIZIMLAR O'RTASIDAGI QIYOSIY-HUQUQIY TAHLIL VA UNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	415-423
<i>Zokirov Sardorjon Karimjon ugli</i> PROCEDURAL FEATURES OF PARTICIPATION DEFENSE COUNSEL AT THE PRELIMINARY INVESTIGATION	424-430
<i>Axmedova Guliruxsor Ravshanovna</i> BOLANI OLIB BERISH VA UCHRASHTIRISH BILAN BOG'LIQ ISHLARNI KO'RIB CHIQUISH BO'YICHA SUD VA HUQUQIY AMALIYOTNING DOLZARB MUAMMO VA YECHIMLARI	431-436
<i>Zoilboyev Javlon Karimjon o'g'li</i> MA'MURIY SUD ISHLARINI YURITISHDA QONUNIY KUCHGA KIRGAN SUD HUJJATLARINI YANGI OCHILGAN HOLATLAR BO'YICHA QAYTA KO'RISH YUZASIDAN ISH YURITISH MAZMUNI	437-441
<i>Hakimov Sunnat Furqat o'g'li</i> SPORT JAMOAT BIRLASHMALARINING HUQUQIY TAHLILI	442-445
<i>Файзиев Фарход Фуркат угли</i> ЗНАЧИМОСТЬ ЭЛЕКТРОННОЙ ТОРГОВЛИ В СОВРЕМЕННЫХ ГРАЖДАНСКО-ПРАВОВЫХ УСЛОВИЯХ	446-452
<i>Файзиева Гулрух Мухаммади кизи</i> МЕХАНИЗМЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРАВА НА НЕПРИКОСНОВЕННОСТЬ ЖИЛИЩА	453-459
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Polvonov Baxtiyor Zaylobidinovich</i> TIBBIYOT UNIVERSITETLARIDA «MODDALARNING NURLANISH SPEKTRINI O'RGANISH» MAVZUSINI IT TECHNOLOGIYALAR ASOSIDA NAMOYISH ETISH MASALALARI	460-466
<i>Hamdamova Nozima Muqimovna</i> BO'LAJAK TECHNOLOGIYA FANI O'QITUVCHISI KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI	467-475
<i>Zulfixarov Ilxom Maxmudovich, Zulfikorova Munajat Mirzaxmatovna</i> IQTISODIY-IJTIMOYIY GEOGRAFIK BILIMLAR BERISHDA MATEMATIK METODLARDAN FOYDALANISH	476-481
<i>Qurbonova Nigina Boboxo'jayevna</i> ESDALIKLAR — SADRIDDIN AYNIYNING UMR VA XOTIRA KITABI	482-488

<i>Toshtemirova Saodat Abdurashidovna</i> KLAUSTER TIZIMIDA TARIX FANLARINI O'QITISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI	489-494
<i>Inoyatov Odiljon Sabitovich</i> TEKISLIK LARNING O'ZARO PARALLELLIGI	495-500
<i>Жумамуратова Аибахар Нурмуханбетовна</i> СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМА РАЗВИТИЯ КОГНИТИВНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ У БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НА ОСНОВЕ МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫХ СВЯЗЕЙ	501-508

Received: 15 February 2025
Accepted: 20 February 2025
Published: 25 February 2025

Article / Original Paper

THE QUESTION OF TIME AND SPACE IN MEMORABILIA

Ubaydullayev Normuhammad Khasanovich

associate professor,
doctor of Philosophy (PhD),
Pedagogical Sciences Uzbek-Finnish pedagogical Institute
E-mail: normuhammadubaydullayev@gmail.com

Abstract. The reflection of time in space is assigned. Because it is a fact that with the passage of time, there are continuous changes in the life of society. A person's beautiful moments from each other live in connection with the captured dreams of the reality of life. It is the same fact that human duty and loyalty are blown in this interpretation. The artistic hrontop shows that in all three works – yesterday-today-tomorrow-the style acquires a real essence; the possibilities of the biographical genre are increasingly expanding and coloring.

Keywords: tense, space, memoir, polylog, monologue, translator, memory, Diaries, author's speech, hero's speech, dialogue.

XOTIRANOMALARDA ZAMON VA MAKON MASALASI

Ubaydullayev Normuhammad Xasanovich,

Dotsent, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori(PhD)
O'zbekiston-Finlandiya pedagogika instituti

Annotatsiya. Zamonning makonda aks etishi tayin. Chunki zamona zayli bilan jamiyat hayotidagi uzil-kesil o'zgarishlar ro'y berishi ayni haqiqatdir. Insonning bir-biridan go'zal lahzalari hayot haqiqatining ushalgan orzulari bilan bog'liq holda kechadi. Mana shu talqinda insoniy burch va sadoqat ufurib turishi ayni haqiqatdir. Badiiy xronotop har uchala asarda – kecha-bugun-ertaga tarzida real mohiyat kasb etishi, biografik janr imkoniyatlarining tobora kengayib, ranginlashib borayotganini namoyon etadi.

Kalit so'zlar: zamon, makon, memuar, polilog, monolog, tarjimon, xotira, kundaliklar, muallif nutqi, qahramon nutqi, dialog.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5SI1Y2025N28>

Kirish. Polifonik nutq har qanday badiiy asarda mavjud va uning ifoda shakllari ham turlichadir. Memuarda (rovij) nutqning ifoda tarziga ko'ra – so'zlab berish, dialog, polilog va monologlardan unumli foydalanilgan. Mavjud andozalar esa badiiy shaklga o'ziga xos tarzda jilolar bergan. M.Baxtin talqinida polifoniya nazariyasi – musiqa nazariyasidan o'zlashtirib, badiiy asardagi personajlar qiymati negizida talqin qilish "urf"ga kirishiga mustahkam zamin yaratilgan. Prof.U.Jo'raqulov qayd etishicha: "Polifoniyadagi har bir mustaqil ovoz odamni bildiradi. U muallif ovozining takrori yoki aks-sadosi emas. Bu ovoz polifoniya, deb atalgan maydonaro muallif va boshqa qahramonlar qo'shilishi, ulardan ajralib chiqishi, ularni tasdiq yoki inkor etishi, hatto o'zga ovozlarga qarshi isyon ko'tarishi mumkin. Har bir ovozning o'z dunyosi, nuqtai nazari, g'oyasi bor. U bularning barchasini himoya qilish, polifoniya doirasida namoyon etish va bu maydonga g'olib yoki mag'lub bo'lish huquqiga ega. Qizig'i shundaki, hatto

muallif ovozining to'la ma'nodagi mag'lubiyati ham boshqa ovozlarning faoliyatining o'zgarishi va so'nishiga olib kelmaydi. Shunga ko'ra polifoniya, ba'zi o'zbek adabiyotshunoslari qayd etganlaridek, ma'no serqatlamligi, ko'pma'nolilik emas. Undagi har bir ovoz bir mustaqil olam, ulkan dunyo ichidagi dunyodir"[1,78].

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Ko'rib o'tganimizdek, badiiy xotiranomalarda muallif pozitsiyasi makon hamda zamonda kechuvchi har qanday voqelik qayta ishlanadi. Ular mustaqil va tugal ovozga aylanadi. Xotirada qayta tiklanayotgan hayotning o'zi kabi zamon kechmishlari yangidan dunyoga keladi. Voqelik esa bo'lib o'tgan. Uni ishlash, talqin va tahlil qilish esa muallifning ijodiy konsepsiyasi bilan bevosita uyg'unlashadi: "Yigirmanchi yillarda Abdulla Qahhor Serafimovichning "Temir oqim" romanini tarjima qilgan ekanlar. O'zbekiston Davlat nashriyoti shu kitobni qayta nashr qilmoqchi bo'lib, Abdulla Qahhorga murojaat etganda: "O'sha yillari men rus tilini tatalab o'qigan edim, shuning uchun bu tarjimadan voz kechdim", deb nashriyotga rasmiy ravishda ariza bergan ekanlar. Nashriyot bu asar tarjimasini menga topshirdi. "Eski tarjimangizni bering, foydalanay!", deb Abdulla Qahhorga ko'p yalindim, lekin bermadilar. "Mening tarjimamdan foydalansangiz, chaynalgan ovqatni yutganday bo'lasiz va hech qachon sizdan yaxshi tarjimon chiqmaydi. Bolaga ovqatni ham chaynab bersangiz, tishi o'smay mo'rt bo'lib qoladi. Tarjimon ham shunaqa. Siz qo'lingizdan kelganini qiling, chiqarolmagan joylaringizni tojikcha ifoda etib qo'ysangiz ham mayli, keyin birgalashib ko'ramiz", dedilar.

Abdulla Qahhorning talabchanligi sabab bo'lib, men Lev Nikolayevich Tolstoyning "Urush va tinchlik" epopeyasi tarjimasiga jur'at etdim. Ona bolasining tetapoya bo'lishi, mustaqil qadam tashlashi uchun nechog'liq jon kuydirsa, Abdulla Qahhor ham mening o'zbek tilini mukammal o'rganishim, yaxshi tarjimon bo'lishim uchun shunchalik sabr-u matonat bilan harakat qildilar"[2,24-25].

Keltirilgan lavhada uchta mustaqil ovoz bir-biriga uyg'unlashib, polifonik tafakkur va nutq uslubini yuzaga chiqarmoqda. Birinchi ovoz – muallif (rovij) nutqi, ikkinchi ovoz – nashriyot direktori nutqi, uchinchi ovoz – qahramon (Qahhor) nutqi uyg'unlashib, ko'p ovozlilikni, polifonik nutqni namoyon qilmoqda. Parchada, shuningdek, zamon xronotopi – yigirmanchi yillar voqeligi hamda oradan o'ttiz yil o'tgach – tarjimonning tajriba to'plab, kuchga to'lishgan, tafakkur sarhadlari kengaygan davri. Mana shu xronologik xronotop badiiy yaxlitlikni ham ta'minlovchi, ham uyg'unlashtiruvchi, ham zamon voqeligidan boxabar qiluvchi ifoda mustaqilligidan iboratligi ayonlashadi. Natijada, Abdulla Qahhor fenomeni hayot haqiqatini teranroq anglashga, jumladan, sobiq ittifoq davridagi muvozanatni to'g'ri tushunishga, o'z-o'zini har qanday g'ovlardan, bo'htonlardan himoyat qilishga bo'lgan intilishlarni taqqazo qiladi. Buning zamirida hayotning eng keskin, ziddiyatli, xato qilmaslik xususidagi teran falsafiy-psixologik konsepsiyasi turganligini hech qachon yoddan chiqarmaslik lozim bo'ladi.

Tahlil va natijalar. Benazir yozuvchi Muso Toshmuhammad o'g'li Oybekning har bir yozganlarida badiiy xronotopning hayot haqiqatini o'ziga xos va monand tarzda inkishof qilishda bel bog'laganligida ko'rinadi. Bu haqda prof. A.Rasulov shunday xotirlaydi: "Oybek yozuvchilar uyushmasidan chiqarilib, Til va adabiyot institutidagi ishidan chetlatilganida 33 yoshda – ishlab, o'qib-o'rganib, ijod qilib charchamaydigan balog'at pallasida edi. U "Antik adabiyot xrestomatiya"ning II ikkinchi jildi tarjimasini bilan band ekan, o'zbek xalqining millat sifatida shakllanishi jarayonini haqqoniy aks ettirib beradigan roman konsepsiyasini ongida

yetiltirayotgan edi. San'atkor qanday asar yozmasin, baribir, shaxsiy hayotning, oilaviy muhitning qaysidir tomonlarini ifodalaydi. Katta epik asarda yozuvchiga tanish, uning xotirasidan o'rin olgan voqealar, kishilar tasvirlanadi. "Qutlug' qon" romanida tasvirlangan voqealar XX asrning 10-yillari o'rtasida ro'y beradi. Oybek davrlarni yaxshi eslaydi. Aniqrog'i, XX asrning 10-yillari voqeligi, odamlari Oybek ijodining o'qildizlaridan birini belgilaydi. U "Bobom", "Bolalik", "Baxtigul va Sog'indiq", "Ulug' yo'l" asarlarida shu davrni tasvirlaydi. Demoqchimizki, Oybek ijodini o'rganganda biografik metodni zinhor unutmaslik joiz"[3,200-201]. Prof.A.Rasulov talqinidan shuni bilish mumkinki, boshiga ketma-ket hayotiy zarbalar, ziddiyatlar tusha boshlagan kezlarda Oybek bu yashab turgan zamonasini teran tushuna boshlaydi. Xato va nuqsonlardan o'zini yozish orqali davolaydi. Ishsizlik, yo'lsizlik, yo'qchilik Oybek psixologiyasini, hayotini tubdan o'zgartirib yuboradi. Zarifa Saidnosirovaning mehribonligi, kamarbastaligi, sadoqati bilan u o'zini kuchli va irodali his qiladi. Natijada bir-birini sira takrorlamaydigan go'zal obrazlarni yaratish yo'liga tushadi:

"Men bu voqeani ko'p marta eshitgan bo'lsam-da, Unsin to'ti biznikiga har safar kelganida, tag'in bir bor so'zlatib, eshitardim. "Sen qizga yana aytib bermasam qutulmayman, deb kula-kula Unsin to'ti sarguzashtini hikoya qilar edi. O'lib, ko'zlari yumilganda, uning oldiga nuroniy bir chol kelgan emish. "Yur, qizim, seni olib ketgani keldim", debdi u. Unsin to'ti shu cholga ergashib ketibdi. Ikkisi allaqanday devor teshiklardan o'tib, juda salobatli, oppoq soqoli ko'ksiga tushgan bir buzruk cholning oldiga borishibdi. "Attang, adashibsiz – debdi chol. Men chorlaganim ayol bu emas, eltib qo'ying!". Ular haligi yo'llarni qayta bosib, yana Unsin to'ti yotgan uyga qaytib kelibdilar. Unsin to'ti shundan keyin qayta tirilgan ekan.

Oybek bu voqeani mendan ko'p eshitgani uchun Yo'Ichining singlisi obrazini yaratishda undan foydalanishga ahd qildi. Umuman, "Qutlug' qon" romanida tasvirlangan voqealar ham, qahramonlar ham Oybekning ko'nglida tug'ilgan, yig'ilgan bir daryo ekan, shalola bo'lib quyildi. Oybek romanni juda oz muddatda yozib tugatdi. Ijod nashidasi bilan band bo'lgan hayotni ham unutmagan bo'ldi. Ijod baxti bamisoli bir quyosh bo'lib, uning hayoti va yuragiga nur to'kib turdi"[4,12].

Mazkur lavhada "Qutlug' qon" romanining yozilishiga turtki bo'lgan voqealar tasdig'ini topadi.

Xulosa. Xullas, hayot zarbalaridan zada bo'lgan Oybekning iste'dod kuchi, tashqi ta'sir natijasida – ichkaridagi isyon (tozarish) sifatida namoyon bo'ladi. Mana shuning uchun ham Oybek ijodida biografik talqin metodologiyasi o'ziga xos ranglarda jilvalanadi. Oybek hayot haqiqatini badiiy haqiqatga aylantirar ekan, eng avvalo, polifonik tafakkur sarhadlarini ham kengaytirishga alohida e'tibor qaratadi. Obrazlarning tabiiyligini, jonliligini, botinida qandaydir yaxshilik g'oyasi ufurib turishini turli xil tasvirlarda talqin qiladi. Buning natijasida – makon va zamonda kechuvchi voqelik o'z-o'zidan haqqoniy tarzda o'zining barkamolligini, badiiy qiymati o'ziga xosligidan dalolatdir.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Жўрақулов У. Назарий поэтика масалалари. –Т: Ғ.Ғулом номидаги нашриёт-матбаа ижодий уйи, 2015. –Б.78.
2. Кибриё Қаҳҳарова, Чорак аспр ҳамнафас. –Т: Ғ.Ғулом номидаги нашриёт матбаа ижодий уйи, 2007. – Б.24-25.
3. Расулов А Бадийлик – безавол янгилик. –Т.: Шарқ, 2007. – Б.200-201.
4. Саидносирова Зарифа. Ойбегим менинг. –Т: "Шарқ", 1994. –Б.12.

5. Воҳидов Эркин. Икки оғиз сўз. –Т: Ғ.Ғулом номидаги нашриёт-матбаа ижодий уйи, 2007. – Б.3.
6. Жаҳон адиблари адабиёт ҳақида. –Т: Маъанвият, 2010. – Б.110.
7. Каримов Н. XX аср ўзбек адабиёти жаҳон адабиёти контекстида. // «Жаҳон адабиёти» журнали, 2018 йил, 11-сон. –Б.140-145.
8. Йўлдошев Қ. Ёниқ сўз. – Тошкент: Янги аср авлоди, 2007.
9. Ёқубов И. Бадиий-эстетик сўз сеҳри. –Тошкент: ТВДПУ. 2011.
10. Каримов Н. XX аср адабиёти манзаралари. Биринчи китоб. – Тошкент: Ўзбекистон, 2008.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ S/1 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).